Skalbaggar i ved av murgröna.

Av

THURE PALM.

På Öland förekommer murgröna (*Hedera helix* L.) flerstädes vildväxande i skogsbestånden. I öns nordligaste del växer den på Böda kronopark ymnigt inom ett naturfredat område med gammal tall- och granskog och i denna insprängda åldriga ekar. Den bildar där antingen mattor på marken eller klänger längs trädstammarna, ej sällan långt upp i kronorna. Stundom äro stammarna helt inklädda i ett tätt nätverk av murgröna. Detta kan förorsaka värdträden fysiologiska skador, vilket yttrar sig i nedsatt tillväxt och sjukligt utseende. Förmodligen täppa murgrönans fäströtter till barkporerna och försvåra andningen — en regelrätt strypning av värdträden.

De hårda vintrarna i början av 1940-talet dödade på norra Öland i stor omfattning murgrönans ovanjordiska delar, men nya livskraftiga skott ha sedan dess skjutit upp, så att växtens fortbestånd för närvarande kan anses fullt tryggat. De torra murgrönstammarna hänga som lianer ännu kvar i träden och ge beståndet ett ovanligt och ganska märkvärdigt utseende. Längst ner mot marken har veden ofta börjat ruttna och övergå i en ljus eller rödaktig, fuktig röta, men i övrigt är den hård och fast och av den soltorkade beskaffenhet, som brukar locka anobiider. Murgrönstammarna nå ej sällan aktningsvärda dimensioner. Några av de grövsta voro vid basen 8–10 cm i genomskärning. Men så var också åldern imponerande. På en knappt 5 cm grov stam, som kapats en meter från marken, räknade jag 42 årsringar.

Utomlands — i Danmark och Tyskland och ännu längre söderut — finnas åtskilliga vedätande skalbaggar, som gärna hålla till i torra murgrönstammar. Så anger t. ex. Victor Hansen (Danm. Fauna, Bd 56, 1951, s. 210 och 232), att *Ochina ptinoides* Marsh. och *Ptinus lichenum* Marsh. särskilt skola förekomma i *Hedera*-ved, och i Tyskland finnes åtminstone en skalbaggsart, *Anobium hederae* Ihssen (Kol. Zeitschr. 1949, s. 103–108), som uteslutande har kläckts ur sådan. Med den inskränkta utbredning som vildväxande murgröna har i vårt land är ju knappast att vänta någon rikare fasettering av faunan i dess ved och väl ännu mindre någon speciell skalbagge. Men då redan en flyktig granskning visade, att de torra murgrönstammarna vid Böda i rätt stor utsträckning voro angripna av skalbaggar, gjorde jag med revir-

Kiefern- und Fichtenwald mit Efeu. Staatswald Böda, Öland. 5/5 1955. Phot.: Verf.

förvaltarens, jägmästare P. G. Arnes, välvilliga tillstånd en liten undersökning på platsen. Den utfördes under några timmar den 5/5 och 17/7 1955. För kläckning av andra arter samt för att närmare studera larver, puppor och gnagbilder tog jag med hem murgrönved av olika beskaffenhet. I två års tid har denna varit under observation och torde ej längre ha något nytt att ge. Därför kan det måhända vara av intresse att nu lägga fram resultatet av undersökningen, emedan någon liknande — såvitt jag vet — ej tidigare utförts i Sverige.

Redan från början skall sägas ifrån, att något fynd av oväntat slag ej gjordes, ej heller av arter som ha speciell dragning till murgrönved. Alla arter äro gamla bekanta från lövträdens ved. Men den artlista, som här följer, är ändå inte utan intresse. Den utgör nämligen en provkarta på arter, av vilka de flesta ha ytterst ringa anspråk på fuktighet hos näringssubstratet.

Opilo mollis L. — En larv i anobiid-gångar den 17/7.

Hypoganus cinctus Payk. — Enstaka imagines kvar i puppkammare och rätt många larver i de undre fuktigare delarna av veden den 5/5. De uppehöllo sig nästan alltid vid cerambycid-angreppen, men i ytan av veden, mest där bark ännu satt kvar.

Melanotus castanipes Payk. — Larver i det inre av rödmurken, fuktig ved vid markytan.

Megatoma undata L. — Flera larver i ved med gamla angrepp av anobier den 5/5. Ett par imagines kläcktes senare.

Ctesias serra F. — En koloni larver den 17/7 i en grov stam med kvarsittande, lös bark och gamla angrepp av anobier.

Hedobia imperialis L. — En av de dominerande arterna i torr och halvtorr, hård ved av olika dimensioner. Larverna leva i ytan av splinten, som fåras av de oregelbundna gångarna. De göra sig vid förpuppningen en ljus kokong med fast och seg vägg, i vilken imagon efter kläckning på sensommaren i regel övervintrar.

Xestobium rufovillosum De G. — Likaledes allmän i grövre stammar med fast, föga rötskadad och mycket seg ved. Där barken sitter kvar, kunna larvgångarna löpa i ytan av veden men gå eljest djupare in i denna.

Anobium pertinax L. — Var också vanlig i det inre av mindre fast, rödmurken ved.

Ptinus rufipes Ol. — Angreppen av denna art äro ganska ytliga och drabba endast svampinfekterad ved, som börjat mjukna något. Enligt utländska uppgifter skola larverna leva av avfall (larv-, pupphudar o. d.) i andra insekters gångar. Mina iakttagelser både här och på andra ställen tyda emellertid bestämt på att larverna gräva egna gångar, alldeles som anobiid-larver, och att veden utgör deras föda.

Anaspis thoracica L. — En och annan *Anaspis*-larv påträffades i cerambycid-gångarna, men blott arten *thoracica* kläcktes (1 ex.). Även om dessa larvers biologi råder oklarhet. Det antas i allmänhet, att de leva av murket trä eller möjligen svampvävnader. De föra dock ett helt annat levnadssätt än träätande larver, som bruka vara bundna till en bestämd plats. *Anaspis*-larverna äro mycket rörliga — ungefär som de snarlika *Ditoma*-larverna — och vandra omkring i andra insekters gångar. Mycket talar därför för att de äro rovdjur eller åtminstone avfallsätare.

Alosterna tabacicolor De G. — Nära marken, där veden var fuktig och svampinfekterad, hittades talrika larver i det inre av stammen. Sedermera kläcktes också imagines.

Eremotes ater L. — Ett och annat kläckt exemplar ur den murkna ved, där åtskilliga angreppsställen med larver iakttogos.

Artförteckningen visar, att murgrönstammarna äro utsatta för ett intensivt förstörelsearbete av skalbaggar, vilket säkerligen pågått sedan de började torka och som torde komma att fortsätta tills ingenting mer återstår av veden. Något kan väl faunans sammansättning växla under dessa år, men i stort sett blir det — åtminstone vad beträffar anobierna, som spela den största rollen — de arter som varit med från början, vilka även komma att slutföra förstörelsen. I regel hade de vedätande anobierna delat upp stammen mellan sig, så att de ej förekommo blandade med varandra. I ett fall observerades, att en art kunnat efterträda en eller ett par andra. Detta gällde *Anobium per-*

tinax, som på några ställen höll till, där *Hedobia* och *Xestobium* förut varit. Ett negativt drag var, att ingen av de små *Anobium*-arterna (*punctatum* De G., *nitidum* F. och *fulvicorne* Strm) fanns i veden. De hade kunnat väntas i de hårda, barklösa partierna.

Auszug.

Käfer in Efeuholz.

Der Verf. untersuchte bei Böda auf Öland in den Jahren 1955–57 die Käferfauna in vertrockneten Stämmen von Efeu (*Hedera helix* L.). Von den im Auslande gefundenen, speziell in Efeu lebenden Käferarten (wie *Ochina ptinoides* Marsh., *Anobium hederae* Ihssen und *Ptinus lichenum* Marsh.) scheint keine dort vorzukommen.